

2020MM158

DATUM	12-10-2020
AAN	Commissie M&M
VAN	Gedeputeerde van Essen
DOORKIESNUMMER	06-11366892
ONDERWERP	Aanpak inclusieve energietransitie inclusief begroting Provincie Utrecht

Op woensdag 7 oktober is de cie. M&M in een infosessie meegenomen over hoe het college de provinciale aanpak "inclusieve energietransitie" vormgeeft. N.a.v. vragen van de SGP-fractie over de invulling van de hiervoor in de begroting opgenomen middelen heb ik toegezegd de cie. voorafgaand aan de begrotingsbehandeling hier schriftelijk nog nader over te informeren. Dat doe ik graag met dit memo. Daarnaast geef ik u ook nog wat nadere informatie over de opzet en insteek van de aanpak.

Samen sneller naar duurzame energie voor iedereen

Het Coalitieakkoord van de Provincie Utrecht stelt dat iedereen moet kunnen participeren in de energietransitie. Deze doelstelling is de basis voor de Aanpak Inclusieve Energietransitie, integraal onderdeel van het begin 2020 vastgestelde Programmaplan Energietransitie. Inclusiviteit heeft hoge prioriteit voor de provincie. Een substantieel deel van de investeringen in de energietransitie wordt ingezet om de haalbaarheid en betaalbaarheid ervan te garanderen.

Haalbaar betekent dat woningeigenaren toegang hebben tot financiële middelen om de eigen woning te verduurzamen of te participeren in collectieve duurzame energieopwekking. Betaalbaar wil zeggen dat na betaling van de energielasten voldoende inkomen overblijft voor de overige noodzakelijke bestedingen. De energielasten moeten niet te hoog (>10%) zijn ten opzichte van het huishoudinkomen.

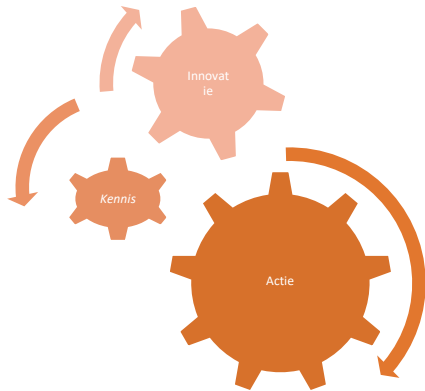
Landelijk heeft 15% van de woningeigenaren onvoldoende toegang tot kapitaal om verduurzaming te financieren. In de Provincie Utrecht gaat het om 6 tot 12%, 20.000 tot 41.000 woningeigenaren. Door de coronacrisis zal deze groep naar verwachting toenemen. Een inclusieve aanpak moet dus schaalbaar zijn.

Vliegwiel door kennis en innovatie

De energietransitie gaat niet alleen over de inzet van techniek, bijvoorbeeld voor energiebesparing en de opwek van duurzame energie. Essentieel voor het welslagen is de manier waarop we deze transitie in de samenleving organiseren. Iedereen moet mee kunnen doen. Dat vraagt soms om maatwerk.

Inclusieve energietransitie is een nieuw, complex proces. Er is veel informatie beschikbaar, tegelijkertijd is ook nog veel te leren. Nieuwe initiatieven – in de provincie en daarbuiten – leveren waardevolle kennis en inzichten op. Er is innovatie in financiering en samenwerking nodig. Dat vraagt om experimenteer ruimte en lef.

Door de inzet van kennis en innovatie neemt de impact van acties toe. Deze drie elementen versterken elkaar en zo komt een vliegwiel op gang dat de inclusieve energietransitie versnelt.

Focus op collectieve projecten

De inclusieve aanpak van de Provincie Utrecht:

- is additioneel ten opzichte van beschikbaar lokaal en nationaal instrumentarium;
- richt zich op het ondersteunen van collectieve projecten;
- heeft aansluiting met de praktijk;
- ontwikkelt kennis en creëert de juiste randvoorwaarden.

In lijn met het Klimaatakkoord focust de provincie op schaalbare en repliceerbare collectieve aanpakken. Niet alleen uit sociaal oogpunt, ook uit praktische overwegingen is maximale collectiviteit gewenst. Als een substantieel deel van de woningeigenaren op financiële gronden niet kan participeren in gezamenlijke verduurzamingstrajecten, verliest de collectiviteit aan substantie en stijgen de kosten per deelnemer. Ook vertraagt de energietransitie.

Kennis- en Actienetwerk

Met een Utrechts Kennis- en Actienetwerk activeert de Provincie Utrecht belangrijke stakeholders op het thema inclusiviteit. Daartoe wordt kennis over het onderwerp laagdrempelig toegankelijk gemaakt voor onder meer gemeenten, woningcorporaties, energiecoöperaties en bewonersinitiatieven. Zij kunnen deze kennis in de eigen context toepassen en zo initiatieven versnellen. Ook beoogt de provincie dat experts en enthousiastelingen fungeren als Inclusieve Utrechtse Energie Ambassadeurs. Zij helpen om het vliegwiel sneller te laten draaien.

Verder borgt het Utrechts Kennis- en Actienetwerk een actieve verbinding met nationale en provinciale leernetwerken. De expertpool aardgasvrij & besparen en het projectbureau 'Energie van Utrecht' worden verrijkt met inclusieve expertise. Ook worden kennis en netwerk van deze bestaande activiteiten van het Energieprogramma benut voor projecten en het inclusieve kennisnetwerk.

Helpen bij handelingsperspectief

Bij huidige collectieve aanpakken lukt het vaak nog niet om 100% van de beoogde deelnemers te laten participeren. Bijvoorbeeld omdat de verduurzamingsaanpak voor woningeigenaren niet haalbaar of betaalbaar is. Soms ontbreekt de motivatie. En door gespikkeld bezit kunnen eigenaren in een wijk met huurwoningen van een woningbouwvereniging niet meedoen.

Voor een volledige participatie moeten gemeenten, woningcorporaties en energiecoöperaties huishoudens een aantrekkelijk handelingsperspectief kunnen bieden. Om de stakeholders daarbij te ondersteunen, wil de provincie projecten versterken in het leren en experimenteren naar een succesvolle aanpak. Daartoe zijn wij langjarig betrokken bij het handelingsperspectief. Barrières in de praktijk worden samen met stakeholders opgelost. Zo ontstaan werkbare oplossingen.

Opschaling is dan de volgende stap. In projecten wordt geëxperimenteerd met voorwaarden voor opschaling en kostenreductie van wijkpakketten, aansluitend bij de focus van het Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving.

Daartoe versterkt de provincie projecten bijvoorbeeld met:

- procesbegeleiding door een ondernemende en verbindende externe adviseur;
- financiële middelen voor inhuur van experts en capaciteit (deels vanuit de expertpool aardgasvrij & besparen);

- een professioneel leerproces (verbonden met het Utrechts Kennis- en Actienetwerk).

Regie bij innovatie

De provincie neemt een actieve regierol op zich bij de ontwikkeling van nieuwe oplossingen. Door aantrekkelijke (markt)proposities en aanvullend financieel instrumentarium ontstaat een inclusief handelingsperspectief. Denk bij dat instrumentarium aan:

- garanties;
- financiering voor project- en procesaanpakken;
- eventueel subsidie voor de onrendabele top.

Goed voorbeeld is een kansrijk instrument als de gebouwgebonden verduurzamingsdienst. Een eerste pilot hiervoor vindt plaats in de gemeente Amersfoort. De potentiële impact van deze nieuwe financieringsoplossing is groot. De resultaten van de pilot worden ook landelijk nauwlettend gevolgd met het oog op bredere toepassing en opschaling.

Het lukt alleen samen

Om te komen tot een inclusieve energietransitie zet de provincie nadrukkelijk in op samenwerking. Samenwerking bij kennisontwikkeling en -deling, innovatie, financiering, proposities en projecten. Met gemeenten, woningbouwcoöperaties, energiecoöperaties en buurtinitiatieven. En met partners als ROM regio Utrecht, Economic Board Utrecht, Stichting Energiefonds Utrecht, Natuur en Milieufederatie Utrecht, RVO en banken.

Verschillende stakeholders hebben verschillende delen van de puzzel in handen om te komen tot succesvolle oplossingen. Een inclusieve transitie is alleen haalbaar als alle betrokkenen zich maximaal inzetten. Ook als dat vraagt om te denken over de eigen grenzen en belangen. Alleen dan kan sprake zijn van een energietransitie waarbij iedereen meedoet en waarvan iedereen profiteert.

Begroting

Hieronder de begroting. Zoals hieronder wordt toegelicht kunnen de bedragen binnen de sub-posten nog wisselen. Dit is direct gelinkt aan het adaptieve karakter van deze aanpak en de pioniersrol die we hierin spelen.

	2021	2022	2023	2024	Totaal
1. Kennis	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 300.000
2. Handelingsperspectief					
<i>Project- en procesondersteuning</i>	€ 480.000	€ 640.000	€ 960.000	€ 1.280.000	€ 3.360.000
<i>Subsidie onrendabele top</i>	€ 240.000	€ 320.000	€ 480.000	€ 640.000	€ 1.680.000
3. Innovatie					
<i>Ontwikkeling projecten / proposities</i>	€ 100.000	€ 100.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 600.000
<i>Subsidie onrendabele top</i>	€ 50.000	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 300.000
<i>Uitvoeringskosten instrumentarium</i>	€ 50.000	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 300.000
<i>Subsidie in de vorm van garanties/leningen</i>	€ 400.000	€ 500.000	€ 700.000	€ 800.000	€ 2.400.000
Totaal	€ 1.395.000	€ 1.735.000	€ 2.615.000	€ 3.195.000	€ 8.940.000

Ad 1. Kennis

Het thema inclusiviteit is recent nadrukkelijker op de verschillende agenda's van stakeholders komen staan. Er is behoefte aan kennisontwikkeling en -deling rondom dit onderwerp. Het budget voorziet jaarlijks in een (digitale) conferentie, het faciliteren van communities of practice en waar nodig aanvullende onderzoek.

Ad 2. Handelingsperspectief

Van de begrote € 5 mln. zal 50- 60% nodig zijn voor project- en procesondersteuning. Deze middelen worden via subsidies voor (pilot)projecten ingezet om contact te maken en te onderhouden met de doelgroep en hen van een zorgvuldig advies te voorzien. Daarbij is er in pilots vaak ook 'handgeld' nodig, denk aan bouwkundig advies, energieprestatieadvies en het begeleiden bij financieel advies. De huishoudens binnen de doelgroep kunnen dat niet zelf financieren en het scala aan werkzaamheden niet overzien.

In de overgang naar aardgasvrij is vaak nog niet een sluitende business case te maken. Om projecten van de grond te krijgen en iedereen de mogelijkheid te geven te participeren, verwachten we ongeveer 30-40% van de middelen in te zetten voor het subsidiëren van de onrendabele top. Een klein deel van de middelen zal gebruikt worden voor het integreren van inclusiviteit in bestaande activiteiten, bijvoorbeeld in de expertpool en in de samenwerking met energiecoöperaties. Voor dit thema was nog geen budget voorzien. Door het budget iets te verhogen geeft het ons de mogelijkheid om integraal het thema in onze werkwijze te verankeren.

We gaan uit van een hefboom van bovenstaande inzet. Doordat we de mogelijkheden van bijvoorbeeld het Warmtefonds, en het nieuwe product daarbinnen voor mensen met een smalle beurs, via onze inspanningen optimaal gaan benutten.

Ad 3. Innovatie

Samen met onze stakeholders ontwikkelen we innovatieve instrumenten en aantrekkelijke (markt)proposities voor een inclusieve energietransitie. Opschaling maken we mogelijk door bijvoorbeeld het verstrekken van garanties. Door gebruik te maken van dit instrument verwachten we een directe hefboom te kunnen creëren van minimaal 4. Hiervoor reserveren we €2,4 mln. Daarnaast reserveren we voor het verstrekken van het ontwikkel- en financieringsklimaat voor de Energietransitie een budget van €1,2 mln. hier is ongeveer 25% van nodig voor de uitvoeringskosten van het financieel instrument (bijvoorbeeld voor het maken van risicoanalyses door een externe partij), 25-50% voor subsidies onrendabele top en 25-50% voor het ontwikkelen van de projecten (% afhankelijk van de bijdrage van samenwerkingspartners).

Over de verdere uitwerking in projecten wordt u nog nader geïnformeerd in een statenbrief in het eerste kwartaal van 2021.